

”88 % pappa”

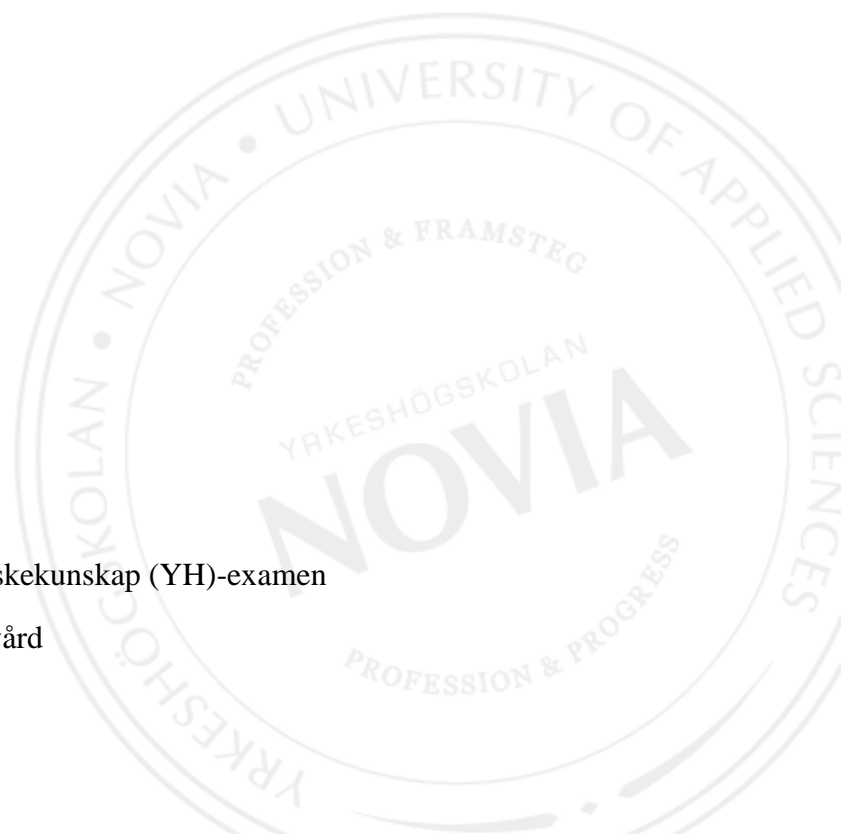
Föreläsning för hälsovårdare om hur mannen idag växer till pappa

Anna-Kaisa Wikström

Utvecklingsarbete i barnmorskekunskap (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för vård

Vasa 2012

UTVECKLINGSARBETE I BARNMORSKEKUNSKAP

Författare: Anna-Kaisa Wikström

Utbildningsprogram och ort: Vård, Vasa

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Barnmorskearbete

Handledare: Terese Österberg

Titel: ”88 % pappa” – Föreläsning för hälsovårdare om hur mannen idag växer till pappa

---

Datum 1.6.2012

Sidantal 14

Bilagor 2

Sammanfattning

Syftet med detta utvecklingsarbete är att öka hälsovårdarnas kunskaper i hur en man idag växer till pappa och vilket stöd han önskar under denna tid. Respondenten har valt föreläsning som metod för att kunna bidra till en förbättring av stödet för pappan genom hälsovården. Ett personligt möte anses vara det effektivaste alternativet. Respondenten vill bekräfta de lokala hälsovårdarnas arbete och ödmjukt inbjuda dem till diskussion kring ämnet och till reflektion av deras uppfattning om pappan i vården

Framförandet byggdes upp utgående från lärdomsprovet ”88 % pappa” (Wikström, 2011) och genom fördjupning i litteratur om samhällets förändring och därmed papparollens förändring sedan 50-talet. Retoriken byggdes upp av Åkerholms (2002, ss. 15–17) två olika typer av disposition. Som visuellt hjälpmedel under hela föreläsningen användes en Powerpoint-presentationen (se bilaga 2).

Föreläsningen ägde rum den 3 april 2012. Åhörarna var 21 hälsovårdare som arbetar inom mödra- och/eller barnrådgivningen i stad i Österbotten samt två studeranden och en lärare. Stämningen var seriös men avspänd. De flesta beräknas ha tagit emot informationen med intresse. Några aktiva inlägg upplevdes som ytterst berikande och beskrivande av vårdkontakten med pappan. Dessa hälsovårdare beskrev pappan som en resurs för familjen. Efter föreläsningen, när respondenten avlägsnat sig, uppstod diskussion.

Språk: Svenska

Nyckelord: pappa, stöd, rådgivning, föreläsning

Förvaras: Examensarbetet finns tillgängligt antingen i webbiblioteket Theseus.fi eller i biblioteket Tritonia, Seriegatan i Vasa

EXPERT KNOWLEDGE IN MIDWIFERY

Author: Anna-Kaisa Wikström
Degree Program: Health Care, Vasa
Specialization: Midwifery
Supervisors: Terese Österberg

Title: “88 % dad” – A lecture to improve the healthcare nurses’ knowledge about how a man today grows into fatherhood

---

Date 1.6.2012

Number of pages 14

Appendices 2

Summary

The purpose of this expert knowledge project is to improve public health nurses’ knowledge of how a man today grows into fatherhood and of what kind of support he prefers during this process. The respondent has selected a lecture as the method to improve the support for the father through the health service. A personal meeting is expected to be the most effective option. The respondent would like to acknowledge the local public health nurses’ work and humbly invite them to discussion on the subject and to analyze their own attitude to the father.

The content of the lecture is based on the thesis *88% dad* (Wikström, 2011) and on literature about the changes in society and therefore the change in the role of the father since the 1950s. The rhetoric is based on Åkerholm’s two different types of disposal (2002, pp. 15-17). As visual aid during the entire lecture, a Powerpoint presentation was used (appendix 2).

The lecture took place on April 3, 2012. The audience was 21 health care nurses working in maternal and/ or child healthcare, two students and a teacher. The atmosphere was serious but relaxed. Most people are estimated to have received the information with interest. Some interactive listeners contributed to discussion with extremely enriching descriptions of healthcare in touch with the father. These nurses described the father as a resource for the family. After the lecture, when the respondent had departed, a discussion arose.

Language: Swedish

Key words: father, support, counseling, lecture

Filed at: The examination work is available either at the electronic library Theseus.fi or in the Tritonia library in Vasa

Innehåll

1	Inledning.....	1
2	Syfte och problemprecisering.....	3
3	Metod.....	3
3.1	Planering.....	4
3.2	Mål och edukandanalys.....	4
3.4	Innehåll.....	5
3.5	Retorik.....	6
3.6	Konsten att föreläsa.....	7
3.7	Visuella hjälpmedel.....	7
4	Resultat.....	8
4.1	Planering och förberedelse.....	8
4.2	Genomförande.....	9
4.3	Utvärdering.....	10
5	Kritisk granskning.....	11
6	Diskussion.....	13

Litteratur

1 Inledning

Att bli pappa i dagens samhälle är spännande men kanske mer påfrestande än någonsin. Samhället har förändrats och pappan är mer involverad i hemmasysslor och barnvården än förut. Samtidigt lever de gamla förväntningarna på papparollen kvar. Respondenten gjorde som en del av sitt examensarbete en empirisk studie, ”88 % pappa”, om hur mannen växer till pappa under barnets första levnadsår och vilket stöd han önskar under denna tid (Wikström, 2011). Informanterna var 20 finlandssvenska pappor med ett barn under ett och ett halvt år. De flesta var bosatta i Österbotten och några i Nyland.

Enligt undersökningen upplever dagens nyblivna pappor att samhället förväntar sig att han skall vara en försörjare, beskyddare, vägvisare, hemhjälp och vårdare (Barclay & Lupton, 1999). Dessa roller påverkar honom mer än hans personliga misslyckande i barnvården. Vardagen kommer snabbt emot efter förlossningen. Pappan behöver vara skicklig på att hantera flera saker samtidigt både på hemmaplan och i arbetslivet (Deave & Johnson, 2008). Många ångrar att de inte under graviditeten sökt och tagit till sig mer praktisk information om de kommande förändringarna. Den nya livssituationen är påfrestande fast mannen har sett framemot faderskapet.

Vems uppgift är det då att stöda pappornas utveckling och vilken del skall rådgivningsverksamheten ha i stödandet? Själva anser papporna att stödet från vårdaren och släktingarna är mindre viktigt för dem än för mamman (Deave & Johnson, 2008). Enligt studier saknar män som för första gången blir föräldrar ett stödjande nätverk. De saknar bl.a. stöd av sina egna pappor. Ifall pappans stödjande nätverk består av vänner och arbetskamrater där barnavård diskuteras, har han mindre behov av stöd från hälsovårdaren. Flera studier inklusive respondentens studie påvisar att papporna önskar stöd från rådgivningen, men de upplever sig åsidosatta i vården i.o.m. att vårdaren vanligen endast uppmärksammar mamman (Deave & Johnson, 2008; Fagerskjöld, 2006). Förtroendet till hälsovårdaren byggs upp av hälsovårdarens kompetens inom barnavård. Papporna önskar få information i form av raka svar främst om barnvården. (Fagerskjöld, 2006). Papporna vill även att vårdaren ger tid och stöd åt parförhållandet. De par som upplever att de har fått stöd av vårdaren har överlag mindre ångest, mer kompetens som förälder och bättre relation till partnern (Montigny m.fl., 2006)

En stor del av påfrestningen som pappan upplever påverkas av vilket självförtroende han har som pappa och make. Påfrestningarna av de olika rollerna skapar även spänningar i parförhållandet (Barclay & Lupton, 1999). Mammans påverkan på papparollen är stor. Om mamman är stödjande påverkar hon pappan positivt genom att paren delar mer på barnvården. Mammans stöd är viktigare för honom än hans stöd är för henne. Både barnets och moderns personlighet samt moderns attityder påverkar pappan (De Luccie, 1996). Papporna klassificerar mamman som deras största stöd (Wikström, 2011). De poängterar även att relationen till henne kan hindra honom ifrån att växa till pappa. Enligt en annan studie påverkas hans engagemang i babyvården av att paret arbetar på sin relation. (Hawkins m.fl., 2008). De pappor som är mer engagerade i barnens liv anser också att det är viktigt att vara det. De är också oftare nöjda med papparollen (De Luccie, 1996).

Genom personliga erfarenheter har behovet av stöd för pappan konkretiserats. Även behovet av stöd från rådgivningen konkretiserades och frågan uppstod ifall just rådgivningen skulle erbjuda stödet. Respondentens undersökning påvisade att papporna i allmänhet upplevde rådgivningen som stödjande tack vare stödet för mamman och tryggheten för barnet (Wikström, 2011). För att respondenten skall kunna bidra till en förbättring av stödet för pappan genom hälsovården, beräknas ett personligt möte vara det effektivaste alternativet. Respondenten önskar kunna bekräfta de lokala hälsovårdarnas arbete, men upplever samtidigt ett behov av att inbjuda hälsovårdarna till diskussion kring ämnet och till reflektion av de egna inställningarna till pappan.

Som barnmorskestuderande anser respondenten att pappan är en del av familjen som vi vårdar. Vi borde se till hans resurser som pappa och som en del av familjen. Nuförtiden består dokumentationen om honom av hans personuppgifter, anamnes och ifall han röker eller dricker alkohol. Därutöver görs en screening över hans tendens att vara våldsam. Man kan fråga sig om vården av pappan är diskuterad och strategisk?

Som en del av detta utvecklingsarbete kommer respondenten att hålla en 45 minuters föreläsning för hälsovårdare i. Syftet är att öka hälsovårdarnas kunskaper i hur en man idag växer till pappa och vilket stöd han önskar under denna tid. Åhörarna är hälsovårdare inom barn- och/eller mödrarådgivning. Lektionen byggs upp utifrån bakgrunden och resultatet av lärdomsprovet ”88 % pappa” (Wikström, 2011). Enligt studier är pappans roll omfattande och påfrestande den första tiden. I respondentens undersökning framkom bl.a.

ett enskilt påstående om att alla hälsovårdare inte känner till hur pappans roll i hemmet har förändrats sedan 50-talet (Wikström, 2011). Av dessa orsaker samlas mer fakta in om pappans roll runt 50-talet för att påvisa papparollens stora förändring.

2 Syfte och problemprecisering

Syftet med detta utvecklingsarbete är att öka hälsovårdarnas kunskaper i hur en man idag växer till pappa och vilket stöd han önskar under denna tid.

Problemprecisering:

Vilken information behöver hälsovårdarna om hur dagens man växer till pappa och om vilket stöd han behöver under denna tid?

3 Metod

Respondenten har valt föreläsning som metod för att förmedla kunskapen till hälsovårdarna. Denna metod valdes pga. den direkta kontakten föreläsaren har till sina åhörare. Genom en föreläsning kan respondenten vara säkrare på att hälsovårdarna hör det avsedda budskapet och tar emot informationen som en grupp, vilket ökar sannolikheten för en diskussion. Respondenten upplever även metoden som naturlig för hennes personlighet. I detta kapitel fördjupar sig respondenten i planeringen av en föreläsning, arbetet med målsättningen, att forma en edukandanalys, i retorik, framförande teknik och i visuella hjälpmedel.

3.1 Planering

Ett bra föredrag byggs upp av fyra hörnstenar, enligt Åkerblom (2002, s. 10–11). Dessa är: förberedelse av innehållet, praktiska förberedelser, framförandet – möta publiken och tekniska hjälpmedel. Då det gäller ett längre föredrag behöver föreläsaren tänka över vad det viktigaste budskapet är som han vill förmedla åt åhörarna. Enligt Holmqvist (2002, s. 21) är en tydlig målsättning en förutsättning för en god planering av en föreläsning. Ifall målet är oklart saknas en riktning och resultatet kan inte mätas. Om målet är klart och föreläsaren har lyckats förmedla budskapet, kommer åhöraren att minnas det efteråt.

Till planeringen bör reserveras tid. Arbetstiden kan beräknas på ett ungefär i förhållande till hur mycket nytt material föreläsaren behöver lära sig. Om ingen förhandskunskap finns, kan en minut i en föreläsning motsvara en timmes arbete. Ifall förberedelserna är en kombination av tidigare kunskap och nytt material kan tre minuter i föreläsningen motsvara en timmes arbete. Arbetstiden går åt till att fastställa målsättningen, samla fakta, bygga upp dispositionen och förberedelserna för de eventuella hjälpmedlen (Holmqvist, 2002, s. 27).

Att föreläsa är att lära ut och därför en form av pedagogisk verksamhet. Regeln för pedagogisk verksamhet är att den trots all förberedelse är oförutsägbar. Vad som egentligen kommer att ske kan vi inte vara säkra på. I mötet med andra människor kan någonting rubba planeringen. En väl planerad föreläsare har bättre förutsättningar att möta de oväntade händelserna (Holmqvist, 2002, ss. 29–30).

3.2 Mål och edukandanalys

Att fastställa målet för sin presentation är det naturligaste sättet att påbörja planeringen av föreläsningen. Genom att fastställa målet får arbetet en riktning och genom att riktningen är klar kan arbetet påbörjas. Att arbeta utan mål kan liknas vid att köpa en biljett utan att veta vart man skall åka (Holmqvist, 2002, s. 27).

Målet med föreläsningen påverkas även av vilka åhörarna är. Samma presentation i samma ämne blir olika beroende på om åhörarna är t.ex. ungdomar, pensionärer eller yrkeskunniga arbetare. All information om vilken typ av publik som väntas underlättar förberedelserna. Förhandsinformation om åhörarna kan vara t.ex. deras ålder, bakgrund, utbildning, kunskaper i ämnet och hur stor gruppen är. På basen av denna kunskap kan föreläsaren

försöka tänka sig in i publikens situation som lyssnare och på vad deras behov är. Det är inte för ens egen skull föreläsaren talar. De som lyssnar gör det om de upplever att föreläsningen är intressant och de har nytta av den. (Lundén & Rosell, 2003, s. 24–25)

Medvetet eller omedvetet förbereder sig föreläsaren för sin presentation. Denna mentala förberedelse är förknippad med informationen om målgruppen. Vid planeringen av föreläsningen föreställer sig föreläsaren hur det är att stå framför publiken. Hon tänker sig storleken på gruppen och sig själv stå i lokalen och föreläsa. Ifall förhandsinformationen om åhörarna är bristfällig, kan föreläsaren hamna inför oväntade, påfrestande överraskningar. I takt med ökad publik ändrar behovet av t.ex. mikrofon eller annan teknik (Holmqvist, 2002, s. 23–24).

Det är även bra att veta om åhörarnas förhandsinställningar. Ifall åhörarna deltar frivilligt eller är beordrade att delta påverkar det deras motivation. Olika orsaker till deltagandet ger information om åhörarnas förväntningar. Som en del av den mentala träningen kan det vara bra att tänka på vad för frågor som kan bli ställda. Det är också viktigt att föreläsaren vet vilket språk publiken talar och förstår (Holmqvist, 2002, s. 23–24). Man ska även ta reda på vilken tid på dygnet man skall föreläsa. Åhörarnas inställning påverkas även av om de just har vaknat, ätit eller om de är trötta och hungriga efter en lång arbetsdag (Åkerblom, 2002, s. 28).

3.4 Innehåll

När målet för föreläsningen är klart, bestäms vad presentationen skall innehålla (Lundén & Rosell, 2003, s. 28). Formandet av innehållet kräver tid. Den utgör en möjlighet för nya idéers framväxt. Informationen hittas inte nödvändigtvis endast från en källa och nya tankar kan dyka upp vid oväntade tillfällen utanför den utsatta arbetstiden (Åkerblom 2002, ss. 15–17). Det lönar sig att samla mycket material, tankar och idéer för att gallra bort det oväsentliga. Mer kunskap i ämnet innebär att fler frågor kan besvaras (Lundén & Rosell, 2003, ss. 28–29). De egna kunskaperna i ämnet behöver kartläggas och bedömmas ifall de är tillräckliga. Ibland behövs materialet beskäras, så att den viktigaste informationen framkommer tydligt (Åkerblom, 2002, ss. 10–11).

Gallrandet av informationen är viktig. Ju mer som gallras, desto mer tid tar förberedelserna. Det vanligaste misstaget när det gäller innehållet i en presentation är för mycket information. Längden på föredraget och den stora mängden information medför att publiken tröttnar (Lundén & Rosell, 2003, ss. 28–29).

Det lönar sig att ta reda på den förväntade längden på föreläsningen. Den ideala tiden för att hålla ett föredrag är 20 till 30 minuter med påföljande frågestund. Det sägs dock att åhöraren orkar upp till 50 – 60 minuter utan paus. Ifall tiden överskrids, är det viktigt att förklara tidtabellen från början. Föreläsaren kan även lätta upp stämningen genom underhållning för att skapa ett kraftgivande avbrott. (Holmqvist, 2002, s. 29).

3.5 Retorik

Syftet med framförandet avgör dispositionen, dvs. vilket typ av retorik som används. Respondenten redogör i detta kapitel för två olika upplägg: det perfekta upplägget och det engagerade upplägget, enligt Åkerblom (2002, ss. 15 – 17). Det enklaste upplägget för en informativ och undervisande presentation byggs upp av tre moment. Föreläsaren talar om vad hon skall säga, säger det och talar om vad hon har sagt. Upplägget är enkelt för föreläsaren och åhöraren. Det är lätt att följa med presentationen och att minnas budskapet efteråt. I inledningen ges en bakgrund till varför talaren skall föreläsa. Sedan presenteras i punktform vad hon kommer att säga. Inledningens syfte är att skapa intresse och ta bort oro genom att klargöra vad som skall ske. I fördjupningen förklaras varje punkt för sig med hjälp av exempel som publiken kan relatera till. Sedan summeras de viktigaste punkterna i avslutningen. Genom repetition lägger sig informationen i minnet. För en del former av föreläsningar kan något annat upplägg passa bättre (Åkerblom, 2002, ss. 15–16).

Om föreläsaren önskar undervisa i fördjupade kunskaper i ett ämne och eventuellt provocera åhörarna till förändring behövs ett mer grundligt arbete. För att åhörarna skall förstå och hålla med om de presenterade slutsatserna, presenteras en redogörelse av den teoretiska och praktiska bakgrunden. Därefter presenteras den aktuella forskningen och teorier. För att vinna förtroende hos av åhörarna behöver även motsägande åsikter och teorier presenteras. Det är bättre att hålla sig till andras tankar och uppfattningar under denna del av presentationen. I sammanfattningen lyfts framtiden upp ur det valda perspektivet. Alla fyra moment kräver att åhörarna kan känna igen sig i det presenterade. Planeringen kräver skapande av flera exempel för att skapa språkliga bilder (metaforer)

och liknelser. Genom en bekant genomgång från historien till nuläget, verkar de slutsatserna logiska. (Åkerblom, 2002, s. 17)

3.6 Konsten att föreläsa

Då vi lyssnar aktiveras vårt minne av tre olika faktorer: orden till 7 %, röstvariationen till 38 % och de visuella intrycken till 55 % (Lundén & Rosell, 2003, ss. 48–49). Hjärnan orkar koncentrera sig noga på en sak bara några minuter i sträck. För att behålla den höga koncentrationen krävs därför att föreläsaren stimulerar sina åhörare. Det sker enklast genom att variera tonfall, styrka och tempo (Åkerblom, 2002, s. 41).

Åkerblom (2002, ss. 38–39) har flera råd om konsten att framträda inför publik. Vi minns en personlig föreläsare. Om man är sig själv blir man högst antagligen omtyckt. Genom att koncentrera sig på publiken och inte glömma att framförandet är en kommunikation skapas liv och spänning i rummet. Det lönar sig även att se och ta stöd av de i publiken som verkar intresserade och söker ögonkontakt. I övrigt är det föreläsaren som skapar stämningen. Hon bör därför vara positivt inställd för att få med de andra i en god stämning.

Stämningen lättas upp av att föreläsaren rör på sig. Så länge hon inte hoppar omkring minskar hon stelheten genom att röra på sig. Vissa beteenden är bättre att undvika, som t.ex. att be om ursäkt och att titta på klockan. Åhörarna vill inte veta vad man inte har gjort av det man tänkt och vill inte känna av någon stress även om man behöver vara väl medveten om tiden (Åkerholm, 2002, ss. 38–39).

3.7 Visuella hjälpmedel

Redan vid ihopsättandet av innehållet kan det planeras vilka hjälpmedel som behövs. Hjälpmedlet fungerar när det förstärker budskapet (Holmqvist, 2002, ss. 27–28). Det sägs att en bild säger mer än tusen ord för att de flesta människor bättre minns bilder och upplevelser än ord och siffror. Människans hjärna fungerar så att den bevarar information i antingen långtidsminnet eller korttidsminnet. Informationen i korttidsminnet försvinner inom ett dygn. För att åhöraren skall bevara kunskapen i långtidsminnet krävs att åhörarens uppmärksamhet fångas, att han minns bilder och upplevelsen. Enligt Ingemarsson och Ekström (2010, s. 35) kan en bra Powerpoint-presentation erbjuda dessa förutsättningar.

4 Resultat

I detta kapitel redogörs hur föreläsningen förbereddes och planerades, genomfördes och utvärderades.

4.1 Planering och förberedelse

Respondenten funderade innan föreläsningen över målet och vad som hälsovårdarna kunde ha nytta av i sitt arbete. Syftet för föreläsningen var att öka hälsovårdarnas kunskaper i hur en man idag växer till pappa och vilket stöd han önskar under denna tid. Framförandet skulle byggas upp utgående från lärdomsprovet ”88 % pappa” (Wikström, 2011). Målgruppen var 20 – 30 hälsovårdare i åldern 25 – 60 år som arbetar inom mödra- och/eller barnrådgivningen i Jakobstads nejden. Några av dessa kvinnor arbetar mer administrativt och några arbetar med asylsökande familjer. Även några hälsovårdar- eller barnmorskestuderande kan delta. Över hälften av hälsovårdarna beräknas ha arbetat inom samma arbetsuppgifter de senaste 15 åren, vilket betyder att de flesta har mycket erfarenhet av sitt arbete. Hälsovårdarna med finska som modersmål förstår även svenska. De allra flesta är svenskspråkiga. Respondenten utformade en edukandanalys på basen av frågor hon ställde om målgruppen med hjälp av e-post till ansvarig hälsovårdare.

Retoriken byggdes upp av Åkerholms (2002, ss. 15–17) två olika typer av disposition utifrån syftet med föreläsningen. Det så kallade perfekta upplägget valdes utifrån tanken om enkelhet och för att tidsramen var stram och inte gav tid för diskussion. Det andra ”engagerade upplägget” valdes för att den var riktad för undervisande i fördjupade kunskaper och för att den utmanade åhörarna. En del av syftet med föreläsningen var att belysa hur dagens pappa fungerar. Den senare nämnda retorikformen bestod av en genomgång av historien och nuläget. Detta upplägg skulle i respondentens fall betyda att förändringen i pappans framväxt genom åren skulle framstå som en logisk följd, vilket i sin tur skulle utmana hälsovårdarnas förhållningssätt till förändringen.

För att kunna använda sig av det engagerade upplägget av retorik behövde respondenten fördjupa sig i material om samhällets och därmed pappans förändring sedan 50-talets Finland. Materialet tydde på att de flesta aktuella förändringar i familjelivet började efter kriget. (Häggman, m.fl. 2010).

Respondenten var given 45 minuter tid efter att åhörarna hade samlats och fått information i 30 minuter. Efter respondentens 45 minuter skulle hälsovårdarnas möte fortsätta med information, diskussion om andra ämnen och eventuellt en annan föreläsning. Tiden och tidsplanen blev ändrad kvällen innan. Flera hälsovårdare hade anmält sin frånvaro dagen innan. En av dessa var ansvarig hälsovårdare. Mötet flyttades till 24.5, men respondentens föreläsning skulle genomföras enligt planen senare på dagen. Åhörarna och föreläsaren skulle anlända kl. 14.30 och föreläsningen skulle börja kl. 14.45. Föreläsaren gavs denna 15 minuters tid för att kontrollera att tekniken fungerade. Under denna tid serverades åhörarna kaffe och dopp. Mötet skulle avslutas direkt efter föreläsningen och ingen tid för diskussion utlovades.

Respondenten har valt att använda sig av en Powerpoint-presentation som visuellt hjälpmedel för att hon har använt sig av detta medel i föreläsningsutrymmet tidigare. Hjälpmedlet upplevs vara den mest uppdaterade tillgängliga formen och den ger ett enkelt stöd för både föreläsaren och åhöraren.

4.2 Genomförande

Föreläsningen ägde rum den 3 april 2012 kl. 14.45 – 15.30. Föreläsaren höll tidsplanen. I lektionen deltog 21 hälsovårdare, 2 studerande och en lärare. Av dessa hade 8-10 personer arbetat som hälsovårdare i mer än 15 år.

Respondenten inledde föreläsningen med att presentera sig inför gruppen och berätta varför hon var där och vad hon skulle berätta om. Innehållet i framförandet förmedlades enligt ordningen i lektionsplanen (bilaga 1). Som visuellt hjälpmedel under hela föreläsningen användes Powerpoint-presentationen (bilaga 2). Föreläsaren berättade fritt kring de olika punkterna i lektionsplanen och Powerpoint-presentationen samt besvarade de av åhörarna ställda frågorna om respondentens studieinformeranter och resultat av undersökningen. Efter föreläsningen avlägsnade sig respondenten medvetet till rummet bredvid för att bli utvärderad av läraren. Under tiden diskuterade hälsovårdarna sinsemellan om sina tankar om föreläsningen och om de erfarenheter de har om papporna.

4.3 Utvärdering

Målet med framförandet var att öka hälsovårdarnas kunskaper i hur en man idag växer till pappa och vilket stöd han önskar under denna tid. Informationsmängden var lämpligt fördelad och inte för stor. Den viktigaste kunskapen från forskning om påfrestningen under papparollens framväxt, att mammans påverkan är stor och att pappan önskar stöd, förmedlades till åhörarna. En viss nervositet gjorde att en liten del av informationen blev osagd och att den nyinlärd informationen om papparollens bakgrund inte förmedlades enligt den bild respondenten hade föreställt sig innan. Informationen i och presentationen av slide 2 (bilaga 2) blev osmidig och otillräcklig, men vid övergången till nästa slide (slide 3, bilaga 2) där situationen idag presenterades, framkom kopplingen till bakgrunden bättre. Framförandet var i sin helhet rätt naturligt. Det visuella stödet av Powerpoint-presentationen var till stor nytta för föreläsaren och intressant för åhöraren. I strävan till att hålla tidsramen kontrollerade respondenten rätt diskret klockan ett antal gånger.

De flesta av åhörarna såg ut att lyssna, vissa av dessa mer aktivt än andra. Fyra stycken av åhörarna ställde frågor och uppfattades av föreläsaren lyssna aktivt. Två av dessa delade öppet med sig av sina tankar och erfarenheter i arbetet med papporna. Alla frågor och åsikter upplevdes av föreläsaren som positivt för skapandet av en bra stämning. Respondenten upplever att hon klarat av att koncentrera sig på publiken och inte glömma att framförandet är en kommunikation, enligt Åkerbloms råd (2002, ss. 38–39).

Alla såg inte lika intresserade ut. Under föreläsningens gång satt en hälsovårdare och såg bekymrad ut. Hon satt nära föreläsaren, men såg ut som att hon inte såg Powerpoint-presentationen, att hon inte förstod eller höll med innehållet i föreläsningen. Ingen direkt utvärdering gavs av denna person. Respondenten försökte följa Åkerholms råd (2002, ss. 38–39) om att se och ta stöd av de i publiken som verkar intresserade och söker ögonkontakt. En åhörare såg ut att nästan somna. Samma hälsovårdare tackade för föreläsningen efteråt. Eventuellt fanns några som undvek ögonkontakt.

I samtal med ansvarig hälsovårdare, framkom att föreläsningen medfört diskussion efter föreläsningen. Hälsovårdarna var allmänt nöjda med framträdandet och diskuterade sina förhållningssätt till papporna. Det hade diskuterats bl.a. hur olika papporna är i sitt engagemang. Hälsovårdarna upplever att det är lätt att få med vissa i diskussion, medan andra inte öppnar sig alls. Enligt ansvarig hälsovårdare hade tankar väckts under föreläsningen, varav hon själv lyfte fram vikten av relationen i parförhållandet. Hon

reflekterade över mötet med paren i familjeförberedelsekursen och påpekade att vårdaren kanske inte alltid tänker på att paren kan ha problem.

5 Kritisk granskning

Respondenten hade en klart fastställd men knapp tid för utarbetandet av föreläsningen. Enligt Holmqvist (2002, s. 27) upptas planeringen av en presentation bl.a. av att fastställa målsättningen. Han poängterar att processen bör reserveras tid. Respondenten utformade sitt syfte för föreläsningen snabbt på basen av examensarbetets resultat. Tanken att lyfta fram förändringen i papparollen genom åren som en del av målsättningen blev tydligare senare under dispositionens utarbetning. Holmqvist (2002, s. 27) påstår att tid för planeringen kan beräknas på ett ungefär i förhållande till hur mycket nytt material föreläsaren behöver lära sig. Ifall respondenten gett mer tid för fastställandet av målsättningen kunde eventuellt tidsanvändningen för samlandet av nytt material varit mer målinriktad och effektiv.

Förhandsinformationen om åhörarna var delvis bristfällig. Informationen kunde vara ålder, bakgrund, utbildning, kunskaper i ämnet och hur stor gruppen är (Lundén & Rosell, 2003, s. 24–25). Den sista informationen som respondenten fick var samma dag som presentationen ägde rum. Informationen om föreläsarnas antal och föreläsningens tidsplan var vag. Detta medförde onödig nervositet innan och i början av föreläsningen. Enligt Åkerblom har en väl planerad föreläsare bättre förutsättningar att möta de oväntade händelserna (2002, ss. 29–30). För att forma en bättre edukandanalys och genom den kunna förstå åhörarnas behov kunde respondenten ha gjort en förfrågan i förväg om vad hälsovårdarna ville veta om pappornas utveckling. Förhandsinformationen hjälper föreläsaren att bygga upp en presentation av material som åhörarna har nytta av (Lundén & Rosell, 2003, s. 24–25). Respondenten kunde eventuellt ha fört fram informationen även genom exempel från barnrådgivarens synvinkel.

Respondenten valde att kombinera två olika typer av Åkerbloms (2002, ss. 15–16) retorik, vilket medförde för- och nackdelar. Om respondenten hade valt att endast följa den enkla varianten kunde eventuellt mer evidensbaserad kunskap ha förmedlats. I detta fall skulle respondenten ha arbetat mer målinriktat från början och haft mer tid för att presentera forskningsresultat. Föreläsningen skulle ha tjänat syftet genom att öka hälsovårdarnas kunskaper i hur mannen växer till pappa. Enligt Åkerblom (2002, ss. 15–16) medför en

enkel retorik att åhöraren lätt kan följa med presentationen och att hon även minns budskapet efteråt. På grund av att respondenten önskade öka hälsovårdarnas kunskaper även i hur pappans roll förändrats genom åren, blev det viktigaste budskapet i föreläsningen mer mångfacetterat. Valet medförde att det blev svårare för åhörarna att minnas budskapet.

Den andra typen av retorik av Åkerblom (2002, s. 17) var lämpad för tillfällen där undervisningen gav fördjupade kunskaper i ett ämne. De olika momenten i föreläsningen krävde att föreläsaren kunde skapa rikligt av språkliga bilder (metaforer) och liknelser. Respondenten kunde ha haft mer exempel under föreläsningens gång. För att fånga intresset prioriterades ett naturligt framförande och en välgjord och visuell Powerpoint-presentation, men metaforerna och exemplen var få och medvetet utarbetade. För att behålla åhörarnas koncentration krävs även stimulans genom variation av tonfall, styrka och tempo (Åkerblom, 2002, s. 41). Respondenten litade även här endast på att hon var väl förberedd och därför så avslappnad som möjligt i situationen. Mer medveten övning av sättet att framföra stimulerande kunde ha gett ett ännu bättre resultat.

Visuella hjälpmedel fungerar när det förstärker budskapet (Holmqvist, 2002, ss. 27–28). Det sägs att en bild säger mer än tusen ord, för att de flesta människor minns bilder och upplevelser bättre än ord och siffror. Människans hjärna fungerar så att den bevarar information i antingen långtidsminnet eller korttidsminnet. Informationen i korttidsminnet försvinner inom ett dygn. För att åhöraren skall bevara kunskapen i långtidsminnet krävs att åhörarens uppmärksamhet fångas, att han minns bilder och upplevelsen (Ingemarsson & Ekström, 2010). En bra Powerpoint-presentation kan erbjuda dessa förutsättningar.

Respondenten försökte få en positiv och lättsam stämning. Enligt Åkerblom (2002) skapar föreläsaren stämningen genom en positiv inställning, vilket medför att de andra dras med i den goda stämningen. I efterhand reflekterade respondenten över att det kan vara mer nervöst att föreläsa för bekanta än för obekanta. Respondenten har även funderat mycket över hur de bekanta hälsovårdarna upplevde föreläsningen. Även av denna orsak kunde det ha varit bra att utföra en skriftlig utvärdering som åhörarna skulle ha fyllt i efteråt. Intrycket av tillfällets knappa tidsram påverkade beslutet om att utföra en utvärdering.

6 Diskussion

En del nya tankar har uppstått under arbetets gång. Efter föreläsningen uppstår tankar om vad man borde ha haft kunskap om. Det kunde vara intressant att t.ex. läsa om studier som bevisar hur mycket pappans engagemang påverkar mamman och familjens välmående. Studier av denna art kunde ge ett kraftigare argument för att stödja pappan. Det skulle även vara fint att få bekräfta hälsovårdarna i deras arbete genom att lyfta fram bevis om hur viktigt stöd de är för mammorna. Respondenten lyfte tydligt fram forskningsresultaten (Wikström, 2011) om att papporna anser att rådgivningsverksamheten är bra för mamman och tryggt för barnet. Även om pappans största stöd i att växa till pappa är mamman, är knappast pappans stöd lika avgörande för mamman. Dessa antagningar görs på basen av antagandet att mamman får mycket stöd från annat håll. För att ännu vidareutveckla tanken vaknar frågan om stödet för pappan är viktigt bara av den enkla orsaken att han söker det. Han får inte stöd från andra än mamman för att han inte söker det av någon annan.

Respondenten upplevde det ytterst berikande när åhörarna berättade om sin erfarenhet om stödandet av hela familjen. Dessa situationer uppstod främst i familjer där mamman insjuknade i depression. Det var tydligt att kontakten till papporna var väsentlig. Pappans roll beskrevs som en resurs, men med andra ord. Dessa tankar är säkert en del av de flestas arbetssätt, men det var för respondenten en bekräftelse på att målsättningen nåddes, att insikten kom från åhörarna innan den presenterades av föreläsaren. Diskussionen skapade även en önskvärd stämning och gjorde det lätt och roligt för respondenten att föreläsa.

Att vissa delade med sig av sin erfarenhet kan även sänka tröskeln för de yngre för att vända sig till de mer erfarna när de själva möter liknande familjer. Det var fint att höra att sådan viktig erfarenhet som liknar familjerådgivning finns i hälsovårdarkollegiet. Det är med respekt man lyssnar och önskar att även hälsovårdaren hittar möjligheter till stöd och uppmuntran för att orka och utvecklas. Framtiden får utvisa hur mycket av familje rådgivning som väller över på rådgivningspersonalen och när och om situationen blir ohållbar.

Respondenten är nöjd med sitt metodval för utvecklingsarbetet. Själva framförandet och tankarna efteråt har lärt en barnmorskestuderande att respektera rådgivningspersonalens arbete. Att försöka som studerande lära erfarna yrkesskickliga vårdare något nytt är svårt men lärorikt. Flera tankar har väckts hos respondenten men också hos åhörarna. Inga svar på lösningar har presenterats, men orsak till att forma en strategi för vården av papporna har presenterats. Ifall det fanns någon som i sitt arbete hade upplevt att pappans närvaro är oönskad eller onödig, har denna person för en stund sett situationen ur hans perspektiv. En pappa och en mamma har fortfarande olika roller och för att kvinnan skall kunna se ur mannens perspektiv behövs hjälp av mannen.

Litteratur

Barclay, L. & Lupton, D. (1999). The experiences of new fatherhood: socio-cultural analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 29 (4), 1013-1020.

Deave, T. & Johnson, D. (2008). The transition to parenthood: what does it mean for fathers?. *Journal of Advanced Nursing*, 63 (6), 626-633.

De Luccie, M.F. (1996). Mothers: Influential Agents in Father-Child Relations. *Genetic, Social & General Psychology Monographs*, 122 (3), 287-308.

Fagerskiöld, A. (2006). Support of fathers of infants by the child health nurse. *Scand J Caring Sci*, 20 (1), 79-85.

Hawkins, A.J., Lovejoy, K.R., Holmes, E.K., Blanchard, V.L. & Fawcett, E. (2008). Increasing Fathers' Involvement in Child Care With a Couple-Focused Intervention During the Transition to Parenthood. *Family Relations*, 57(1), 49-59.

Holmqvist, T. (2002). *Presentationsteknik*. Lund: Wallin & Dahlholm Boktryckeri AB.

Häggman, K., Markkola, P., Kuisma, M. & Pulma, P. (2010). *Suomalaisen arjen suuri tarina*. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Ingemarsson, K. & Ekström, M. (2010). *PowerPoint – presentationer: Handbok i modern retorik och presentationsteknik*. Malmö: Liber AB.

Lundén, B. & Rosell, L. (2003). *Presentationsteknik – om konsten att tala, engagera och övertyga*. Uddevalla: Björn Lundén Information AB.

Montigny, F., Lacharité, C. & Amyot, E. (2006). The Transition to Parenthood: the Role of Formal and Informal Support Structures During the Post-partum Period. *Out-Dez*, 15 (4), 601-609.

Nyström, K. & Öhrling, K. (2003). Parenthood experiences during the child's first year: literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 46 (3), 319-330.

Paananen, U.K., Pietiläinen, S., Raussi-Lehto, E., Väyrynen, P. & Äimälä, A-M. (2007). *Kätilötyö Helsinki*. Tekijät ja Edita Publishing Oy.

Rode, U. m.fl. (2008). *Graviditet, förlossning och den nya familjen*. Göteborg: SCA Hygiene Products.

VOIMA-projektet (2007). *Voima-hanke. Pilottikunnissa Kokkola, Seinäjoki, Vaasa. Ensisynnyttäjäparheiden hoitopolun mallintaminen neuvolan ja synnytysyksikön välillä*.

Wikström, A-K. (2011). *88 % pappa – En empirisk studie om hur mannen växer till pappa under barnets första levnadsår*. Opublicerat lärdomsprov för barnmorskeexamen. Yrkeshögskolan Novia, sektorn för vård, Vasa.

Åkerblom, J. (2002). *Tala för publik – förberedelse och genomförande*. Stockholm: Liber AB.

Bilagor

bilaga 1

Struktur	Mål	Metod	Media
Inledning	Vem är jag och varför är jag här. De viktigaste punkterna i det jag kommer att gå igenom. Uppmana åhörarna att tänka under föreläsningen över sitt förhållningssätt till vården av pappan.	Presentation, tankeställare	Powerpoint presentation (se bilaga)
Bakgrund	En kort redogörelse av pappans roll i hemmet och som barnavårdare sedan 50-talet.	Föreläsning	
Beskrivning av nuläget	Annan forskning LP resultat Situation i sommar	Föreläsning, bekräftande av gått rådgivnings arbete, åsikter, tankeställare	Ge exempel från rådgivningens litteratur åt blivande föräldrarna
Redovisning av motargument för vårdandet av pappan	Rådgivningen är till för mamman och barnet. Hinner vi sköta pappan?	Föreläsning, bekräftelse av att arbetstiden förståeligt upptas av vården av mamman och barnet , diskussion	
Sammanfattning med slutledning	Summering, repetition av de viktigaste punkterna. Väcka tankar.	Avslutning, inbjudan till diskussion	

88 % PAPPA

EN EMPIRISK STUDIE OM HUR MAN VÄXER TILL PAPPA UNDER BARNETS FÖRSTA LEVNADSÅR

ANNA-KAISA WIKSTRÖM

Hur förhåller du dig till att stöda pappan genom ditt arbete?

Bakgrund

Landet byggs upp efter kriget. Människan har möjlighet att bilda familj. Staten uppmuntrar och stöder familjebildning. År 1948 utdelas det första allmänna barnbidraget i Finland. **Arbetsfördelningen mellan man och kvinna är tydlig i hemmet.** I takt med att kvinnan utbildar sig, finner arbete utanför hemmet och dagvård ordnas jämnfördelas arbetsuppgifterna hemma mellan man och kvinna. (Häggman m.fl.2008)

Aktuell forskning

Den första tiden upplevs påfrestande pga förväntningar på hur en pappa skall vara och det ökade arbetet hemma.

Känslan av **påfrestning minskar** med att pappan deltar i barnvården.

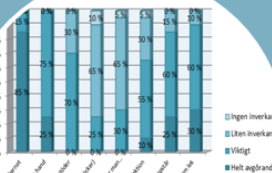
Mammans uppmuntran styrker pappans självförtroende.

Ju mer paret sköter sin **relation** desto mer engagerar sig mannen i barnvården.

(Barclay & Lupton, 1999)(De Luccie, 1996)(Hawkins m.fl., 2008)(Deave & Johnson, 2008)

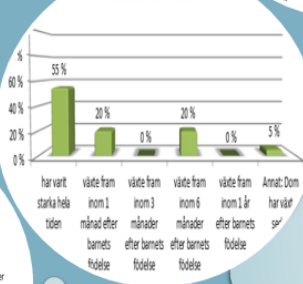
HUR VÄXER MANNEN TILL PAPPA

Hur växer man till pappa?

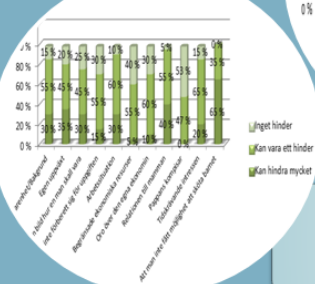
Mannen växer till pappa främst **genom att umgås med barnet**

Mina känslor för barnet

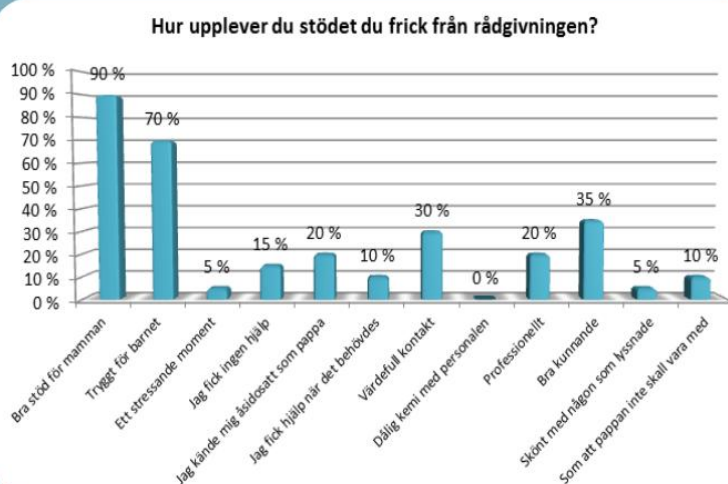
Känslorna växer fram genast eller inom 6 månader. Mannen uppskattar sin roll mer och mer när barnet växer till lekåldern.

...an hindra en man från att växa till pappan?

Mammans påverkan är stor. Hon är hans största stöd. Genom hennes uppmuntran växer han i sin roll. Ifall relationen till henne är dålig förhindras han från att växa till pappa.

STÖDET FRÅN RÅDGIVNINGEN

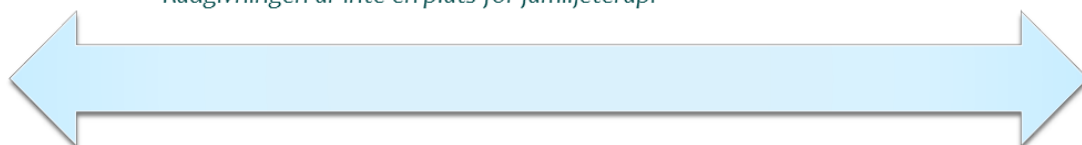
Olika män önskar olika stöd från rådgivningen, men de allra flesta önskar stöd.

Stödet för mamman och barnet uppskattas!

SKALL PAPPAN VARA EN DEL AV VÅRDEN?

- **Vi vårdar mamman och barnet**
  - Mamman är gravid
  - Det är viktigare att hon knyter an till barnet. Hon ammar.
- **Har rådgivningen tid att sköta pappan?**
  - Tiden för mamman minskar
  - Rådgivningen är inte en plats för familjeterapi

SAMMANFATTNING

- *Pappans engagemang i hemmet har ökat med åren.*
- *Vi påverkar medvetet eller omedvetet pappan genom att påverka mamman.*
- *Pappan är en del av familjen.*
- *Han är intresserad av stöd.*

TACK FÖR DET VIKTIGA ARBETET NI GÖR FÖR FAMILJEN!

